

**slovenský jazyk
a literatúra**

PREKLADOVÝ SLOVNÍK ZÁKLADNÝCH POJMOV PRE ZŠ

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA / СЛОВАЦЬКА МОБА ТА ЛІТЕРАТУРА

slovensko-ukrajinský/словацько-український

Zostavovatelia

PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD.

Preklad

Mgr. Tatiana Valentová, Lesia Gorovenko

Recenzenti

Mgr. Peter Gregorík, PhD., PhDr. Jitka Maříková Tůmová

Grafická úprava

Ing. Gabriela Némethová

Návrh obálky a ilustrácie

Margo Uralskaya

Materiál je intelektuálnym výstupom projektu č. 2019-1-SK01-KA201-060698 Slovenčina pre deti cudzincov – pomôcka pre pedagógov a rodičov pri inklúzii detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, ktorý bol financovaný Európskou úniou v rámci programu Erasmus+

Podpora Európskej komisie, na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Vydal: © Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 831 03 Bratislava

Rok vydania: 2021

ISBN 978-80-8118-253-2

EAN 9788081182532

A

abeceda *abecedy* алфавіт**adresa** *adresy* адресаadresa odosielateľa адреса
відправника**adresát** *adresáti* адресат**aforizmus** *aforizmy* афоризм**anekdota** *anekdoty* анегдот**antonymum** *antonymá* антонім**argument** *argumenty* аргумент**archaizmus** *archaizmy* архаїзм**autor** *autori* автор

B

bábka *bábky* лялька (маріонетка)**bábkar** *bábkari* ляльковод (лялькар)**bábkoherec** *bábkoherci* актор-
ляльковод (актор-лялькар)**báj** *báje* міф**bájka** *bájky* байка**balada** *balady* балада**báseň** *básne* вірш**básnická otázka** поетичне запитання**bodka** *bodky* крапка

dve bodky двокрапка

bodkočiarka *bodkočiarky* крапка

з комою

C

citoslovce *citoslovca* вигук

Č

čas *časy* час

budúci čas майбутній час

minulý čas минулий час

prítomný čas теперішній час

časopis *časopisy* журнал

detský časopis дитячий журнал

časovanie відмінювання**časovať** *časuje časujú* nedok.

відмінювати

častica *častice* частка**čiarka** *čiarky* кома**činohra** *činohry* вистава, драма**číslo** *čísla* число

jednotné číslo однина

množné číslo множина

číslovka *číslovky* числівникnásobná číslovka багаточисловий
числівникneurčitá číslovka невизначений
числівникradová číslovka порядковий
числівникurčitá číslovka визначений
числівникzákladná číslovka кількісний
числівник**čitateľ** *čitatelia* читач

D

debata *debaty* дебата**dej** *deje* дія**dejstvo** *dejstvá* дія**dialóg** *dialógy* діалог**diel** *diely* частина**diskusia** *diskusie* дискусія**divadlo** *divadlá* театр

bábkové divadlo ляльковий театр

divák *diváci* глядач**dĺžeň** *dĺžne* знак довготи**dôraz** наголос**dráma** драма**dramaturg** *dramaturgovia* драматург**dvojbodka** *dvojbodky* двокрапка**dvojhláska** *dvojhlásky* дифтонг

(подвійна голосна)

E

e-mail, mejl *e-maily, mejly* імейл,
електронна пошта**encyklopédia** *encyklopédie*
енциклопедія**epika** епос**epiteton** *epiteta* епітет

F

film *filmy* фільм

H**hádanka** *hádanky* загадка**herec** *herci* актор**historizmus** *historizmy* історизм**hláska** *hlásky* звукslabikotvorné hlásky складотворний
звук**hra** *hry* гра

divadelná hra театральна гра

rozhlasová hra радіогра

humor гумор**CH****charakteristika** *charakteristiky*

характеристика

I**ilustrácia** *ilustrácie* ілюстрація**ilustrátor** *ilustratori* ілюстратор**interpunkcia** пунктуаціяinterpunkčné znamienko розділовий
знак**inzerát** *inzeráty* оголошення, реклама**J****jazyk** *jazyky* мова

národný jazyk національна мова

spisovný jazyk літературна мова

jazykoveda лінгвістика**K****kapitola** *kapitoly* розділ**kino** *kiná* кінотеатр**kniha** *knihy* книга**knižnica** *knižnice* бібліотека**komédia** *komédie* комедія**komiks** *komiksy* комікс**kompozícia** *kompozície* композиціяvnútorná kompozícia внутрішня
композиція**komunikácia** комунікаціяasertívna komunikácia асертивна
комунікаціяefektívna komunikácia ефективна
комунікація**L****legenda** *legendy* легенда**list** *listy* лист

súkromný list приватний лист

úradný list офіційний лист

literatúra літератураdobrodružná literatúra пригодницька
літератураliteratúra faktu нехудожня
література

literatúra pre deti a mládež

література для дітей і юнацтво

náučná literatúra наукова література

umelecká literatúra художня

література

vedecko-fantastická literatúra

науково-фантастична література

vedecko-populárna literatúra

науково-популярна література

lyrika лірика

ľúbostná lyrika любовна лірика

prírodná lyrika природна лірика

reflexívna lyrika рефлексивна лірика

spoločenská lyrika соціальна лірика

M**mäkčeň** *mäkčene* надрядковий знак у
вигляді галочки**metafora** *metafory* метафора**modlitba** *modlitby* молитва**monológ** *monológy* монолог**myšlienka** *myšlienky* думка

hlavná myšlienka головна думка

N**nadpis** *nadpisy* заголовок**nákres** *nákresy* креслення**nárečie** *nárečia* діалект**náuka** *nauky* наука

náuka o skladobnej rovine jazyka

вивчення композиційного рівня
мови

náuka o tvarovej rovine jazyka
вивчення площини форми мови
náuka o významovej rovine jazyka
вивчення семантичного рівня мови
náuka o zvukovej rovine jazyka
вивчення звукової площини мови
návod návody інструкція
neurčitok neurčitky інфінітив,
неозначена форма дієслова
nonsense нонсенс, нісенітниця
noviny ронпн. газета

O

obrat obraty оборот
odsek odseky абзац, параграф
opis opisy опис
dynamický opis динамічний опис
odborný opis фаховий опис
opis obrázka опис малюнка
opis osoby опис особи
opis pracovného postupu опис
робочого порядку
opis predmetu опис предмету
statický opis статистичний опис
umelecký opis художній опис
oslovenie oslovenia звернення
osnova osnovy конспект
osoba osoby особа
ospravedlnenie ospravedlnenia
вибачення, пояснення
otáznik otázniky анкета
oznam oznamy сповіщення
oznámenie oznámenia повідомлення

P

pád pády відмінок
pádové otázky відмінкове запитання
personifikácia personifikácie
персоніфікація
pieseň piesne пісня
ľudová pieseň народна пісня
populárna pieseň популярна пісня,
хіт
písmeno písmená буква
malé písmeno мала літера
pisané písmeno писана літера

tlačené písmeno друкована літера
veľké písmeno велика літера
písmo písma шрифт
plagát plagáty плакат
podmet podmety предмет
nevyjadrený podmet невиражений
предмет
vyjadrený podmet виражений
предмет
podstatné meno іменник
abstraktné podstatné meno
абстрактний іменник
konkrétne podstatné meno
конкретний іменник
nesklonné podstatné meno
неконкретний іменник
neživotné podstatné meno іменник
неістот
pomnožné podstatné meno
множинний іменник
vlastné podstatné meno власний
іменник
všeobecné podstatné meno загальний
іменник
zvieracie podstatné meno іменник
тварин
životné podstatné meno іменник істот
poézia поезія
pohľadnica pohľadnice листівка
pomenovanie pomenovania
найменування
jednoslovné pomenovanie однослівне
найменування
nepriame pomenovanie непряме
найменування
viacslovné pomenovanie багатослівне
найменування
združené pomenovanie пов'язане
найменування
pomlčka pomlčky тире
porekadlo porekadlá приказка
poslucháč poslucháči слухач
postava postavy персонаж, герой,
дійова особа
hlavná postava головний персонаж
vedľajšia postava другорядний
персонаж

postoj *postoje* ставлення
povešť *povesti* легенда, переказ
 autorská **povešť** авторська повість
 ľudová **povešť** народна повість
poviedka *poviedky* розповідь
pozdrav *pozdravy* привітання
pozvánka *pozvánky* запрошення
pranostika *pranostiky* передбачення
pravidlo *pravidlá* правило
 pravidlo o **rytmickom krátení**
 правило ритмічного скорочення
pravopis правопис
predložka *predložky* прийменник
predmet *predmety* предмет
predpona *predpony* префікс
 neslabičná **predpona** нескладовий
 префікс
 slabičná **predpona** складовий префікс
prejav *prejavy* мовлення
prestávka *prestávky* пауза, перерва
priama reč пряма мова
príbeh *príbehy* оповідання
prídavné meno прикметник
 akostné **prídavné meno** якісний
 прикметник
 prívlastňovacie **prídavné meno**
 присвійний прикметник
 vzťahové **prídavné meno** реляційний
 прикметник
príhovor *príhovory* зверення
 slávnostný **príhovor** тост, промова
prípona *prípony* суфікс
prírovnanie *prírovnania* порівняння
príslovie *príslovia* прислів'я
príslovka *príslovky* наріччя
 príslovka času прислівник часу
 príslovka miesta прислівник місця
 príslovka príčiny прислівник
 причини
 príslovka spôsobu прислівник
 способу
príslovkové určenie обставина
 príslovkové určenie času обставина
 часу
 príslovkové určenie miesta обставина
 місця

príslovkové určenie príčiny
 обставина причини
 príslovkové určenie spôsobu
 обставина способу
prístavok *prístavky* додаток
prísudok *prísudky* присудок
 menný **prísudok** іменний присудок
 slovesno-menný **prísudok** дієслівно-
 іменниковий присудок
 slovesný **prísudok** словесний
 присудок
privítanie привітання
prívlastok *prívlastky* означення
 nezhodný **prívlastok** узгоджене
 означення
 zhodný **prívlastok** неузгоджене
 означення
prízvuk *prízvuky* наголос, акцент
 hlavný **slovný prízvuk** головний
 наголос
próza *prózy* проза

R

recept *recepty* рецепт
refrén *refrény* приспів
reklama *reklamy* реклама
režisér *režiséri* режисер
riekanka *riekanky* лічилка
 ľudová **riekanka** народна скоромовка
rod *rody* рід
 mužský **rod** чоловічий рід
 stredný **rod** середній рід
 ženský **rod** жіночий рід
román *romány* роман
 biografický **román** біографічний
 роман
 detektívny **román** детективний роман
 dievčenský **román** жіночий роман
 dobrodružný **román** пригодницький
 роман
 historický **román** історичний роман
 román vo forme denníka роман у
 формі щоденника
rozhlas радіо
rozhovor *rozhovory* розмова
 telefonický **rozhovor** телефонна
 розмова

rozlúčenie прощання
rozprávač *rozprávači* казкар, оповідач
rozprávanie *rozprávania* оповідання
rozprávanie s prvkami opisu
 оповідання з описом
rozprávanie s využitím priamej reči
 оповідання з використанням прямої мови

rozprávka *rozprávky* казка
autorská rozprávka авторська казка
filmová rozprávka фільм-казка
ľudová rozprávka народна казка
televízna rozprávka теле-казка

rozuzlenie *rozuzlenia* розплутування
rým *rýmy* рима
obkročný rým кільцева рима
prerývaný rým уривчаста рима
striedavý rým почергоа рима
združený rým наскрізна рима, монорима

rytmus ритм

S

samohláska *samohlásky* голосна
dlhá samohláska довга голосна
krátka samohláska коротка голосна

scenár *scenáre* сценарій
scenárista *scenáristi* сценарист

schéma *schémy* схема

sila hlasu сила голосу

sklad *sklady* склад

prisudzovací sklad поєднання підмета і присудка

vetné sklady склади речення

skloňovanie відмінювання

skloňovať *skloňuje skloňujú* nedok.
 відмінювати

skratka *skratky* скорочення

slabika *slabiky* склад

slohový postup стилістична послідовність

informačný slohový postup
 інформаційна стилістична послідовність

opisný slohový postup описова стилістична послідовність

rozprávací slohový postup розмовна стилістична послідовність
výkladový slohový postup розповідна стилістична послідовність

sloveso *slovesá* дієслово

neplnovýznamové sloveso

невизначене дієслово

nezvratné sloveso незворотне дієслово

plnovýznamové sloveso визначене дієслово

zvratné sloveso зворотне дієслово

slovná zásoba словниковий запас

slovné spojenie словосполучення, вираз

ustálené slovné spojenie стале словосполучення, вираз

slovník *slovníky* словник

frazeologický slovník фразеологічний словник

pravopisný slovník орфографічний словник

slovník cudzích slov словник іношомовних слів

synonymický slovník синонімічний словник

výkladový slovník тлумачний словник

slovný druh тип слова

ohybný slovný druh гнучкий тип слів

slovo *slová* слово

citovo zafarbené (expresívne) slovo
 емоційно забарвлене, експресивне слово

domáce slovo домашнє слово

jednovýznamové slovo слово з одним значенням

klúčové slovo ключове слово

nárečové slovo діалектне слово

nepisovné slovo нелітературне слово

neutrálne slovo нейтральне слово

nové slovo нове слово

odborné slovo фахове слово, термін

odvoденé slovo похідне слово

slangové slovo сленгове слово

slovo cudzieho pôvodu слово іношомовного походження

spisovné slovo літературне слово

viacvýznamové slovo багатозначне слово

vybrané slovo вибране слово

základové slovo багатозначне слово

zastarané slovo застаріле слово

zložené slovo складене слово

slovosled порядок слів

slovotvorný základ словотвірна основа

spisovateľ *spisovatelia* письменник

spodobovanie уподібнення (звукова асиміляція)

spojka *spojky* союз

spojovník *spojovníky* дефіс

spoluhláska *spoluhlásky* приголосна

mäkká spoluhláska м'яка приголосна

neznená spoluhláska глуха приголосна

obojaká spoluhláska байдужа приголосна

tvrdá spoluhláska тверда приголосна

znená nepárová spoluhláska дзвінка непарна приголосна

znená spoluhláska дзвінка приголосна

spôsob *spôsoby* спосіб

oznamovací spôsob індикатив

podmieňovací spôsob умовний спосіб

rozkazovací spôsob імператив

správa *správy* повідомлення

strofa *strofy* строфа

stupňovanie екскалація, наростання

súvetie *súvetia* речення

synonymum *synonymá* синонім

Š

štýl *štýly* стиль

administratívny štýl

адміністративний стиль

hovorový štýl розмовний стиль

jazykový štýl мовний стиль

náučný štýl науковий стиль

publicistický štýl публіцистичний стиль

rečnický štýl риторичний стиль

umelecký štýl художній стиль

T

televízia *televízie* телебачення

téma *témy* тема

tempo *tempá* темп

text *texty* текст

umelecký text художній текст

vecný text фактичний текст

tvar *tvary* форма

jednoduchý tvar проста форма

zložený tvar складна форма

tykanie звернення на «ти»

Ú

úvaha *úvahy* розгляд

úvod *úvody* введення

úvodzovka *úvodzovky* лапки

V

verš *verše* вірш

voľný verš вільний вірш

veta *vety* речення

dvojčenná veta двоскладне речення

holá veta просте речення (лише головні члени речення)

jednočenná veta односкладне речення

jednočenná veta menná односкладне речення із головним членом-підметом

jednočenná veta slovesná

односкладне речення з головним членом-присудком

jednoduchá veta просте речення

opytovacia veta питальне речення

oznamovacia veta розповідне речення

rozkazovacia veta наказове речення

rozvitá veta розвинене речення

uvádzacia veta вступне речення

zvolacia veta окличне речення

želacia veta речення в бажаному способі

vetný člen член речення

hlavné vetné členy головний член речення

vedľajšie vetné členy другорядний член речення

vetný základ основа речення

vid вид

dokonavý vid доконаний вид

nedokonavý vid недоконаний вид

vizitka *vizitky* візитка

vokalizácia вокалізація

vsuvka *vsuvky* вставка

vyčítanka *vyčítanky* звинувачення

vykanie звернення на «ви»

výklad інтерпретація, вітрина

výkričník *výkričníky* знак оклику

výslovnosť вимова

vyvrcholenie кульмінація

vzor *vzory* зразок

Z

zámeno *zámená* займенник

opytovacie zámeno питальний займенник

osobné zámeno особовий займенник

osobné zámeno privlastňovacie присвійний займенник

osobné zámeno základné основний особовий займенник

ukazovacie zámeno вказівний займенник

zápletka *zápletky* зав'язка

zátvorka *zátvorky* дужка

záver *závery* висновок

zdrobnenina *zdrobneniny* зменшена форма

zhoda відповідність

zosobnenie персоніфікація

zoznam *zoznamy* список

telefónny zoznam телефонний список

Ž

životopis *životopisy* резюме, автобіографія

štruktúrovaný životopis

структурована автобіографія, резюме